

KÜLTÜREL JEOLOJİ AÇISINDAN ZERZEVAN KALESİ (DİYARBAKIR/ÇINAR)

Sabri Karadoğan^a, Aytaç Coşkun^b

*^aDicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü,
Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, Diyarbakır-Türkiye*

*^bDicle Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Diyarbakır-Türkiye
(skaradogan@dicle.edu.tr)*

ÖZ

İnsanların doğal koşullara önemli derecede bağlı olduğu eski çağlarda yerleşmelerin konumları ve yer seçimleri doğal çevre koşullarından ayrı düşünülmemiştir.

Mardin-Midyat Platosu ile Diyarbakır havzası sınırında, Suriye-Arabistan düzlükleri ile Diyarbakır havzasının sınırında, antik kral yolu üzerinde bulunan Zerzevan Kalesi, lokasyonu itibarıyla önemli bir askeri garnizon yerleşmesidir. Yerleşmenin kuruluş yeri coğrafi çevre koşulları ve kuruluş amacı dikkate alınarak akılcıca tespit edilmiş olup, su temini gibi doğal çevrenin sınırlayıcı özellikleri akılcıl mekânsal ve topoğrafik düzenlemelerle giderilmeye çalışılmıştır.

Son yıllarda yapılan kazılarda ortaya çıkan ve yer altında kayalara oyulmuş olan ritüel unsurlar, kalenin askeri ve savunma öneminin yanı sıra kültürel ve dinsel yönünün de bulunduğunu göstermektedir. Bu açıdan Zerzevan kalesi Kültürel jeoloji açısından güzel bir örnektir.

Bu çalışmada Diyarbakır kentinin yaklaşık 45 km güneydoğusunda Çınar ilçe merkezi yakınlarında yer alan antik yerleşme kültürel jeoloji açısından ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Zerzevan Kalesi, Diyarbakır, Çınar, Roma İmparatorluğu, Kültürel Jeoloji

ZERZEVAN CASTLE IN TERMS OF CULTURAL GEOLOGY (DIYARBAKIR/ÇINAR)

Sabri Karadoğan^a, Aytaç Coşkun^b

^aDicle University Ziya Gökalp Faculty of Education, Department of Social Sciences and Turkish Education, Department of Geography Education, Diyarbakır-Turkey

^bDepartment of Archeology, Dicle University, Faculty of Letters, Diyarbakır-Turkey
(skaradogan@dicle.edu.tr)

ABSTRACT

Ancient periods which people attached to natural conditions, the settlements' locations and place selections cannot be thought as separated from the natural environment conditions.

Zerzevan Castle, which locates at the edge between Mardin- Midyat Plateau and Diyarbakır basin, and on the ancient royal road uniting the Arabia flats and Diyarbakır Basin- thus Anatolia's high plateaus- to each other; is an important military garrison settlement. The location of settlement had been determined considering the geographical environment conditions and the aim of establishment and the restrictive features of natural environment (water supply and transportation etc.) had been removed by spatial and topographical regulations performed with rationalist arrangements.

The ritual elements that appeared in excavations made in recent years and carved on the rocks underground, as well as the military and defense cultural and religious orientation. In this respect, Zerzevan Castle is a beautiful example of cultural geology.

In this study, the ancient settlement which is located about 45 km south of Diyarbakır city near Çınar district was evaluated in terms of cultural geology.

Keywords: *Zerzevan Castle, Diyarbakır, Çınar Town, The Roman Empire, Cultural Geology*